

Uddrag af

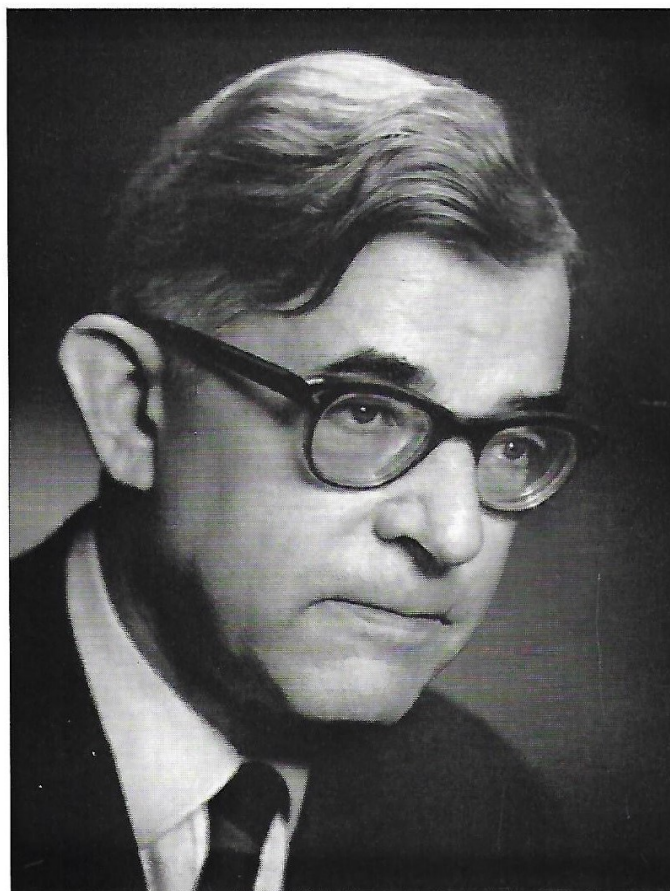
Særtryk af

Aarhus Universitetets Årsberetning 1964 - 65 om

PROFESSOR JOHANNES MUNCK

3. MARTS 1904 – 22. FEBRUAR 1965

ved Erling Hammershaimb og Bent Noack



Johannes Munck.

Johannes Munck var tredje ældste barn og næstældste søn af grosserer Vilhelm Munck og Ingeborg f. Mølgaard, og barnebarn af sognepræst i Herlufsholm Frederik Vilhelm Munck og Marie f. Fabricius.

Student fra Metropolitanskolen i 1921 og teologisk kandidat i 1926.

Efter embedseksamen fulgte det meste af fem års studier i udlandet, der gav Munck mulighed til at træffe og høre en række af teologiens kendte navne og gav ham et udstrakt kendskab til den europæiske akademiske verden, og i tilgift en menneskekundskab og forståelse for andre folk og deres måde at være på, som siden prægede ham i usædvanlig grad.

I de år blev grunden også lagt til hans omfattende viden på de forskellige områder indenfor teologi og humaniora. Hans læsning var udstrakt og begrænsedes ikke til de teologiske discipliner, men omfattede oldtidshistorie, filologi (foruden græsk også semitisk og koptisk), religionshistorie og kunsthistorie.

Studie- og rejseårene afsluttedes med disputatsen, "Untersuchungen über Klemens von Alexandria", der udkom i 1933.

Allerede med denne første bog gav Johannes Munck sig i kast med det emne, som han aldrig siden slap, gnosticismen; denne religiøst-filosofiske strømning, som både påvirkede og truede den kristne kirke og teologi i de første århundreder, fremkaldte en række modskrifter fra kristne forfattere, samtidig med at mange af kirkens ledende skikkelser i virkeligheden selv var gnostikere.

I 1939 fik han overdraget udgivelsen af *Papyrus Berolinensis 8502*, det koptiske *Apocryphon Johannis*; efter den 9. april 1940 ønskede han ikke at deltage i arbejdet og sendte materialet tilbage.

Årene efter disputatsen levnede ikke Munck megen tid til videnskabelig forskning. Manuduktion, assistentundervisning på universitetet og undervisning på Blågårds Seminarium lagde hårdt beslag på hans kræfter.

I 1933 blev han assistent ved Teologisk Laboratorium ved Københavns Universitet og fik det følgende år overdraget undervisningen i nytestamentlig græsk til den nyindførte forprøve i det fag. Det førte til studier over nytestamentlig filologi, dyrkelse af nygræsk og arbejde med grammatik og semantiske problemer og det gav ham grundlaget for at udarbejde "Kortfattet nytestamentlig Grammatik". Denne hviler på samme grundige studier og selvstændige skøn, som præger alt, hvad han udgav.

I slutningen af 1938 kom Munck til Aarhus Universitet som professor i teologi med nytestamentlig eksegese som hovedfag. Der ventede ham her store og helt nye opgaver. Før ham fandtes der en privat undervisning i teologi. I 1939 indførtes benævnelsen "den teologiske undervisning ved Aarhus Universitet". Munck stillede imidlertid målbevidst mod et teologisk fakultet. Selv var han som teologisk professor medlem af det humanistiske fakultet. Efter et docentur i gammeltestamentlig eksegese blev oprettet ved ansættelsen af Erling Hammershaimb, oprettedes det teologiske fakultet den 4. februar 1942. Munck var selvskreven som dekan, og han var den drivende kraft ved udbygningen af fakultetet.

Han påtog sig det krævende hverv at sidde i bedømmelsesudvalget hver gang et nyt teologisk professorat skulle besættes. I løbet af ganske få år nåede fakultetet op på professorater i de fem teologiske hovedfag foruden flere assistenter. Teologisk embedseksamen kunne afholdes første gang i januar 1945.

Muncks administrative evner udfoldede sig i disse år på en måde, som vanskeligt kan vurderes højt nok. Han oparbejdede en grundbestand til de teologiske institutbiblioteker, udarbejdede byggeplaner for indretningen af hele det teologiske fakultet i den nye hovedbygning, fastlagde rammerne for fakultetets arbejde i fremtiden og meget andet. Da han fra sin studentertid vidste, hvilken betydning det havde for studenterne, at der eksisterede en teologisk forening, hvor studenterne havde lejlighed til at indføres i den teologiske forskning og dens aktuelle problemer under mere tvangfri former, stiftede han selv i april 1939 en teologisk forening i Aarhus. Han var foreningens formand indtil 1949. De første år holdtes møderne altid i Muncks hjem, indtil foreningens vækst ikke længere tillod dette.

Den administrative dygtighed, Munck havde lagt for dagen allerede i sine første år ved Aarhus Universitet, var så almindelig kendt, at lærerforsamlingen valgte ham til rektor i 1943, kun 39 år gammel, og han opfyldte fuldt ud de forventninger, der stilledes til ham. Munck mestrede sin opgave med fasthed og klogskab under alle forhandlinger både indadtil med lærere og studenter og udadtil med den tyske besættelsesmagt.

Efter sin rektortid sad Munck i forretningsudvalget og konsistorium i mange år. Utallige er de udvalg, han var medlem af. Han forenede i sjældnen grad det store overblik med sansen for detaillens betydning. I forhandlinger kunne han til tider forekomme nogle at være for ubøjelig. Han kæmpede for det, han anså for rigtigt, og hellere end at inklade sig på et kompromis tog han nederlaget på sit standpunkt i sikker forvisning om, at han havde gjort sin pligt ved ikke at give efter eller lade sig rokke fra sit standpunkt.

I krigsårene udarbejdede Munck den korte fremstilling af Apokryferne og det israelitiske folks historie fra ca. 175 f.K. til 70 e.K., begge i håndbog i kristendomskundskab, henholdsvis bind 1, 1942 og bind 2, 1943.

Ved beskæftigelsen med Apokryferne og den senjødiske, ikke kanoniske litteratur opstod den tanke i ham, sammen med andre videnskabsmænd at udarbejde en dansk videnskabelig oversættelse med noter til Pseudepigraferne. Til dette værk nåede han selv kun at udsende "Aristeas i oversættelse med indledning og noter". I dette arbejde viser Munck den samme evne til selvstændig bestemmelse af litterære former, som han lagde for dagen allerede i disputatsen.

Først efter besættelsesårene og udbygningen af Aarhus Universitets teologiske fakultet kunne Johannes Munck for alvor tage fat på sin egentlige forskning, hvis emne skulle være apostolatet i Det nye Testamente som baggrund for en ny behandling af kristendommens tilblivelseshistorie. Som kyn- dig historiker og filolog tog han sit naturlige udgangspunkt i de ældste kilder, Paulus' breve. I en række artikler beskæftigede han sig indgående med Paulus og apostelbegrebet. Det var alt sammen forarbejder til den store bog "Paulus und die Heilsgeschichte" 1954. Dette Muncks hovedværk må ses i sammenhæng med det selvstændige forarbejde "Petrus und Paulus in der Offenbarung Johannis" 1950, og det sideløbende arbejde "Christus und Israel, Eine Auslegung von Röm 9-11" 1956.

Den store bog om Paulus er et bidrag til forståelsen af den bedst kendte skikkelse i oldkristendommen og dermed til belysning af kristendommens historie i første slægtled.

Grundtræk i sin opfattelse havde Munck, i ganske anden anledning, haft lejlighed til at ridse op i den dybtgående kritiske studie "Grønbechs Trilogi om Urkristendommen" (i Dansk Teologisk Tidsskrift, 6.årg., 1943), som han først skrev, da han havde været igennem hele Grønbechs daværende produktion.

Muncks hovedværker er vidnesbyrd om en særdeles selvstændig forskerbegavelse, en evne til at frigøre sig af hævdvundne hypoteser og se på problemerne med egne øjne. I undersøgelsen af enkelthederne var Munck grundig som få, hans kendskab til litteraturen, også den mere specielle, var fremragende, og hans skoling i patristik og solid filologisk viden kom ham til gode.

Ved sin død stod Munck som nestor blandt sine fagkolleger i Norden; han var meget efterspurgt som sagkyndig og som gæsteforelæser, og det var fortjent, at universiteterne i Oslo og Glasgow hædrede ham med teologiske æresdoktorgrader i 1961 og 1962.

I de senere år lod han sjældent sin røst høre i den hjemlige teologiske og kirkelige debat; men som forelæser og forsker øvede han en langtrækkende indflydelse, både på mange årgange af senere præster og på en hel generation af yngre forskere indenfor de forskellige grene af teologien, og skabte fornyet og tiltrængt interesse for de to centrale discipliner, som han viede sit arbejde, patristikken og Det nye Testamente.

Johannes Muncks alsidighed som videnskabsmand, administrator og organisator afspejledes i de mange tillids- og hædersposter, han beklædte. Han var præsident for Det lærde Selskab i Aarhus 1952-55, korresponderende medlem af Nathan Söderblom Sällskapet, formand for Collegium Biblicum 1947-60, præsident for Studiorum Novi Testamenti Societas 1959-60, medredaktør af Dansk Teologisk Tidsskrift 1946-61, hovedredaktør af det fællesnordiske tidsskrift *Studia Theologica* fra 1952 og efor for studenterkollegierne IV-VI fra 1947 til sin død.